

Forskrift om håndtering av energiknapphet og kraftrasjonering

Dato	FOR-2023-12-19-2161
Departement	Energidepartementet
Ikrafttredelse	01.01.2024, 01.07.2024
Sist endret	FOR-2024-06-20-1306 fra 01.07.2024
Endrer	FOR-2001-12-17-1421
Hjemmel	FOR-1990-12-07-959-§9-1 , LOV-1990-06-29-50-§10-6
Kunngjort	20.12.2023 kl. 16.45
Rettet	20.06.2024 (fotnoter)

Hjemmel: Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat 19. desember 2023 med hjemmel i forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 9-1 og lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 10-6.

Endret ved forskrift [20 juni 2024 nr. 1306](#) (i kraft 1 juli 2024).

Kapitteloversikt:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser (§§ 1 - 4)

Kapittel 2. Ansvar og myndighet (§§ 5 - 9)

Kapittel 3. Virkemidler og tiltak for håndtering av energiknapphet (§§ 10 - 16)

Kapittel 4. Planlegging av kraftrasjonering (§§ 17 - 23)

Kapittel 5. Gjennomføring av kraftrasjonering (§§ 24 - 28)

Kapittel 6. Kontroll og dispensasjon (§§ 29 - 32)

Kapittel 7. Ikrafttredelse og overgangsregler (§§ 33 - 34)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Denne forskriften skal:

- bidra til at markedet får virke før, under og etter iverksettelse av kraftrasjonering.
- bidra til at valg og bruk av virkemidler og tiltak for håndtering av energiknapphet er planlagte, forholdsmessige og i størst mulig grad brukes ut fra markedsmessige prinsipper.
- legge til rette for at rasjoneringsmyndigheten og systemansvarlig sørger for at valg av type, rekkefølge og omfang av virkemidler og tiltak skjer etter en helhetlig vurdering av kraftsituasjonen.
- bidra til at kraftrasjonering unngås.
- bidra til at kraftrasjonering blir gjennomført på en samfunnsmessig rasjonell måte, slik at energien blir best mulig utnyttet ut fra hensynet til allmenne og private interesser.
- bidra til involvering av og samarbeid mellom relevante myndigheter og aktører.

§ 2. Virkeområde

Denne forskriften gjelder planlegging for, og håndtering av, situasjoner med energiknapphet og kraftrasjonering.

§ 3. Hvem forskriften gjelder for

Denne forskriften gjelder for:

- den som i medhold av energiloven § 6-2 annet ledd er utpekt som rasjoneringsmyndighet.
- den som i medhold av energiloven § 6-1 annet ledd er tildelt myndigheten til å utøve systemansvaret.
- den som omfattes av definisjonen av nettselskap i § 4.
- den som i medhold av kraftberedskapsforskriften § 3-4, jf. § 2-1, er utpekt som KDS (kraftforsyningens distriktssjefer).
- den som omfattes av definisjonen kraftprodusent i § 4.
- statsforvalter.

§ 4. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

Energi: elektrisk energi.

Kraftprodusent: den som driver produksjon av elektrisk energi i medhold av konsesjon etter energiloven § 3-1.

Nettselskap: virksomhet omfattet av kraftberedskapsforskriften § 2-1 og som har områdekonsesjon etter energiloven § 3-2, og som også forsyner andre sluttbrukere.

Sluttbruker: Kjøper av elektrisk energi som ikke selger denne videre.

Kapittel 2. Ansvar og myndighet

§ 5. Rasjoneringsmyndighetens ansvar og oppgaver

Rasjoneringsmyndigheten skal:

- a. utføre oppgaver etter energiloven § 6-2 og energilovforskriften § 6-2a og etter denne forskriften.
- b. sørge for nødvendig samordning av vurderinger av kraftsituasjonen og behovet for tiltak med systemansvarlig.
- c. i samarbeid med departementet, informere allmenheten om forhold knyttet til den aktuelle kraftsituasjonen.
- d. til enhver tid ha planer for å kunne gi informasjon etter bokstav c.
- e. påse at nettselskap har rasjoneringsplaner i henhold til denne forskriften.

0 Endret ved forskrift 20 juni 2024 nr. 1306 (i kraft 1 juli 2024).

§ 6. Den systemansvarliges ansvar og oppgaver

Systemansvarlig skal:

- a. bistå rasjoneringsmyndigheten i forbindelse med innhenting og vurdering av informasjon etter § 11.
- b. orientere rasjoneringsmyndigheten når det vurderes eller innføres virkemidler og tiltak, som kan påvirke kraftsituasjonen, men som ikke krever godkjenning etter § 13.
- c. koordinere eksternt informasjon sammen med rasjoneringsmyndigheten i situasjoner med energiknapphet og kraftrasjonering.
- d. etter anmodning fra rasjoneringsmyndigheten bistå ved planlegging og bruk av virkemidler og tiltak for å håndtere energiknapphet eller kraftrasjonering.
- e. Utrede og utvikle særskilte virkemidler og tiltak for å håndtere perioder med energiknapphet etter § 13.
- f. vurdere om det er behov for å ta i bruk virkemidler og tiltak eller iverksette kraftrasjonering, og etter anmodning fra rasjoneringsmyndigheten bistå med å vurdere kraftsituasjonen.

§ 7. Utveksling av informasjon mellom rasjoneringsmyndigheten og reguleringsmyndigheten for energi

Rasjoneringsmyndigheten og Reguleringsmyndigheten for energi skal fortløpende, uten hinder av taushetsplikt, gi hverandre informasjon av betydning for håndtering av energiknapphet og kraftrasjonering.

§ 8. Samarbeid

De som omfattes av denne forskriften, skal samarbeide slik at situasjoner med energiknapphet og kraftrasjonering håndteres best mulig.

KDS skal bidra til at det utarbeides planer i samsvar med forskriften. Statsforvalteren bør bidra i arbeidet med disse planene.

§ 9. Plikt til å følge rasjoneringsmyndighetens pålegg

De som omfattes av denne forskriften § 3 a–e, plikter å rette seg etter de pålegg som gis av rasjoneringsmyndigheten eller den rasjoneringsmyndigheten har gitt fullmakt til å gi pålegg.

Kapittel 3. Virkemidler og tiltak for håndtering av energiknapphet

§ 10. Prinsipper for valg av og rekkefølge for bruk av virkemidler og tiltak for håndtering av energiknapphet og kraftrasjonering

I samsvar med energilovforskriften § 6-2a skal rasjoneringsmyndigheten til enhver tid overvåke kraftsituasjonen som grunnlag for å vurdere om det er behov for å ta i bruk virkemidler og iverksette tiltak for å håndtere energiknapphet.

I samsvar med energilovforskriften § 6-2a skal rasjoneringsmyndigheten legge til rette for at markedet kan virke så lenge som mulig og i så stor utstrekning som mulig. Det skal legges til rette for at markedsmessige virkemidler benyttes før, under og etter iverksettelse av kraftrasjonering.

Rasjoneringsmyndigheten skal i valg av type virkemiddel og tiltak, samt rekkefølge for disse vurdere:

- a. hva som i den konkrete situasjonen bidrar til å håndtere energiknapphet og kraftrasjonering på best mulig måte, og
- b. hva som er minst inngripende.

Valg av virkemidler og tiltak skal så langt som mulig bidra til at kraftrasjonering unngås, og at kraftrasjonering varer så kort som mulig.

0 Endret ved forskrift 20 juni 2024 nr. 1306 (i kraft 1 juli 2024).

§ 11. Pålegg om rapportering

Rasjoneringsmyndigheten kan, når det vurderes nødvendig, pålegge en eller flere bestemte kraftprodusenter å innrapportere produksjonsstatistikk, prognoser om forventet magasinfylling og/eller andre forhold som anses relevante for å få tilstrekkelig innsikt i kraftsituasjonen innenfor et bestemt tidsrom.

Rasjoneringsmyndigheten kan i pålegget sette vilkår om frister, varighet og innhold. Rasjoneringsmyndigheten kan gi nærmere bestemmelser om formatet og metoden for innrapporteringen.

§ 12. Andre pålegg

Rasjoneringsmyndigheten eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt, kan gi pålegg som er nødvendig for gjennomføring av denne forskriften. Bestemmelsen i § 11 annet ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Vurdering av hvilke pålegg som skal gis, skal følge prinsippene i § 10.

§ 13. Særskilte virkemidler for håndtering av energiknapphet

Den systemansvarlige skal utrede og utvikle særskilte virkemidler for å håndtere perioder med energiknapphet. Den systemansvarlige skal orientere rasjoneringsmyndigheten om de virkemidlene som er utredet og utviklet.

Søknad om godkjenning av virkemiddel for å håndtere energiknapphet skal sendes rasjoneringsmyndigheten. Godkjenning av virkemiddel kan gis med og uten tidsbegrensning.

Med mindre det i vedtak etter annet ledd er fastsatt at systemansvarlig ikke trenger ytterligere godkjenning kan ikke virkemiddelet tas i bruk før etter godkjenning av rasjoneringsmyndigheten.

§ 14. Kvoterasjonering av kraftforbruk og tariffering under kraftrasjonering

Etter at departementet har besluttet kraftrasjonering, kan rasjoneringsmyndigheten, eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt, pålegge sluttbrukere en fastsatt kvote for bruk av energi innenfor en gitt tidsperiode. Bruk av energi utover kvoten vil bli pålagt særskilte tariffes satt av rasjoneringsmyndigheten, jf. annet ledd. Rasjoneringsmyndigheten kan endre størrelse på tidligere fastsatt kvote dersom situasjonen utvikler seg.

Rasjoneringsmyndigheten, eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt, kan fastsette særskilte tariffes. Nettselskapene har ansvar for å fakturere kraftforbruk ut over kvoten.

§ 15. Tvangsmessige leveringsinnskrenkninger av kraftforbruk

Etter at departementet har besluttet kraftrasjonering, kan rasjoneringsmyndigheten eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt, foreta tvangsmessige leveringsinnskrenkninger i form av utkobling av kraftforbruk. Slike leveringsinnskrenkninger skal søkes gjennomført etter saklige og kontrollerbare kriterier, og til minst mulig ulempe for dem som berøres.

§ 16. Rekvisisjon av kraftproduksjon

Etter at departementet har besluttet kraftrasjonering, kan rasjoneringsmyndigheten eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt, pålegge kraftprodusenter å endre sin beslutning om produksjonstidspunkt og/eller mengde kraftproduksjon.

Kapittel 4. Planlegging av kraftrasjonering

§ 17. Prinsipper for fordeling av energi ved kraftrasjonering

Kraftrasjonering skal planlegges slik at skade eller ulempe for den enkelte sluttbruker blir minst mulig.

Ved utarbeidelse av rasjoneringsplaner skal det legges vekt på liv og helse, kritiske samfunnsfunksjoner og hensynet til å minimere ulempe for andre samfunnsinteresser.

§ 18. Nettselskapenes rasjoneringsplaner

Nettselskapene skal utarbeide rasjoneringsplaner for det geografiske området og sluttbrukere innenfor områdekonsesjonen. Dette gjelder ikke nettselskaper som kun forsyner eget kraftforbruk eller kun forsyner et fåtall sluttbrukere.

Rasjoneringsplaner skal inneholde alle elementer fastsatt i § 19.

Nettselskapene skal be statsforvalter om å bidra med nødvendig informasjon om sluttbrukere for utarbeidelse av rasjoneringsplaner.

Statsforvalter bør:

- a. innhente nødvendig informasjon for fordeling av energi fra relevante myndigheter og private aktører.

- b. bidra til at innhentet informasjon etter bokstav a gir best mulig grunnlag for nettselskapets utarbeidelse av rasjoneringsplaner.
- c. bistå med samordning av rasjoneringsplaner, jf. denne forskriften § 20 og § 21.

KDS skal utføre sine oppgaver i tråd med den avtale som er inngått med NVE og i årlige forventningsbrev i medhold av kraftberedskapsforskriften § 3-4.

§ 19. Innhold i nettselskapenes rasjoneringsplaner

Nettselskapenes rasjoneringsplaner skal inneholde følgende elementer:

- a. Plan for organisering av nettselskapets interne beredskap og vaktordninger ved gjennomføring av kraftrasjonering. Planen bør ta hensyn til beredskap for feilretting.
- b. Plan for informasjonshåndtering knyttet til gjennomføring av kraftrasjonering. Dette skal omfatte både informasjon til sluttbrukerne, statsforvalteren, kommuner, kritiske samfunnsfunksjoner, media og rasjoneringsmyndigheten, samt plan for informasjon internt i egen organisasjon. Planen skal også beskrive hvordan henvendelser fra de ulike aktørene nevnt over skal håndteres.
- c. Plan for samarbeid med KDS, statsforvalteren, kommuner, kritiske samfunnsfunksjoner og andre viktige aktører ved planlegging og gjennomføring av kraftrasjonering.
- d. Oversikt over sluttbrukere innenfor eget område som skal omfattes av plan for fordeling av energi under kvoterasjonering.
- e. Plan for gjennomføring av kvoterasjonering. Denne skal inkludere hvordan nettselskapet skal kunne redusere samlet overføring til sine sluttbrukere med henholdsvis 10, 30 og 50 prosent sammenlignet med et representativt forbruksnivå. Nettselskapene må også planlegge for at rasjoneringsmyndigheten kan vedta andre satser for kvoterasjonering.
- f. Oversikt over forventet forbruksreduksjon etter bokstav e.

§ 20. Plikt til samordning av rasjoneringsplaner

Nettselskapene skal samordne sine rasjoneringsplaner med andre relevante nettselskaper. KDS skal bistå og koordinere nettselskapenes rasjoneringsplaner i samarbeid med statsforvalter.

§ 21. Rasjoneringsmyndighetens rasjoneringsplan for store sluttbrukere

Rasjoneringsmyndigheten skal utarbeide rasjoneringsplan for fordeling av energi til store sluttbrukere. Rasjoneringsmyndigheten skal samordne planene med relevante statsforvaltere og nettselskaper. Sluttbrukere som omfattes av rasjoneringsmyndigheten sine planer, skal ikke være en del av nettselskapene sine planer.

§ 22. Prosedyrer for varsling og rapportering

Nettselskap med rasjoneringsplaner etter § 18, skal utarbeide prosedyrer for sikker og effektiv varsling av iverksetting, gjennomføring og opphør av kraftrasjonering til sluttbrukere. Nettselskapene skal også ha prosedyrer for rapportering til rasjoneringsmyndigheten om iverksetting, gjennomføring og opphør av kraftrasjoneringen.

§ 23. Oppdatering og evaluering

Nettselskapenes rasjoneringsplaner etter § 19 og prosedyrer etter § 22 skal holdes oppdatert og gjennomgås minimum årlig.

Nettselskapene skal etter at kraftrasjonering er gjennomført evaluere egen håndtering av situasjonen. Evalueringen skal brukes som grunnlag for å oppdatere rasjoneringsplaner etter § 19 og prosedyrer etter § 22. Evalueringen skal gjøres i samarbeid med aktører som nevnt i § 19 bokstav c.

Kapittel 5. Gjennomføring av kraftrasjonering

§ 24. Iverksettelse av kraftrasjonering

Når rasjoneringsmyndigheten anser at det foreligger en reell risiko for kraftrasjonering, skal den informere departementet om situasjonen og virkemidler og tiltak.

Dersom kraftrasjonering iverksettes skal rasjoneringsmyndigheten, i samarbeid med departementet, informere allmenheten.

Prinsippene for valg og bruk av virkemidler og tiltak for å håndtere energiknapphet gjelder tilsvarende ved iverksetting av kraftrasjonering.

§ 25. Gjennomføring av nettselskapenes rasjoneringsplaner

Når departementet har besluttet kraftrasjonering, kan rasjoneringsmyndigheten pålegge nettselskapene å iverksette sine rasjoneringsplaner.

Nettselskapene skal gjennomføre sine rasjoneringsplaner. Nettselskapene skal melde tilbake til rasjoneringsmyndigheten om status og utvikling av situasjonen, og om planene har tiltenkt virkning.

§ 26. Gjennomføring av rasjoneringsmyndighetens rasjoneringsplan for store sluttbrukere

Når departementet har besluttet kraftrasjonering, kan rasjoneringsmyndigheten gjennomføre rasjoneringsplanen for store sluttbrukere.

§ 27. Gjennomføring av rekvisisjon av kraftproduksjon

Når departementet har besluttet kraftrasjonering, kan rasjoneringsmyndigheten gjennomføre rekvisisjon av kraftproduksjon i medhold av § 16.

§ 28. Opphør av kraftrasjonering

Rasjoneringsmyndigheten skal informere departementet når behovet for kraftrasjonering ikke lenger anses å være til stede.

Rasjoneringsmyndigheten skal, i samarbeid med departementet, informere allmenheten om at

kraftrasjonering er besluttet å opphøre.

Kapittel 6. Kontroll og dispensasjon

§ 29. *Kontroll*

Rasjoneringsmyndigheten, eller den rasjoneringsmyndigheten gir fullmakt, fører kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne forskriften blir overholdt.

Den som omfattes av denne forskriften, skal medvirke til kontroll. Dette omfatter blant annet å fremskaffe opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre en kontroll.

§ 30. *Dispensasjon*

Rasjoneringsmyndigheten kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskriften. Det kan settes vilkår for dispensasjon.

§ 31. *Tvangsmulkt*

Ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften, kan rasjoneringsmyndigheten ilegge tvangsmulkt i medhold av energiloven § 10-3.

§ 32. *Overtredelsesgebyr*

Ved overtredelse av bestemmelsene i § 6, § 8, § 9, § 11, § 12, § 13, § 15, § 16, § 18, § 19, § 20, § 22, § 23, § 26 og vedtak truffet i medhold av denne forskriften, kan rasjoneringsmyndigheten ilegge overtredelsesgebyr i medhold av energiloven § 10-7.

Kapittel 7. Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 33. *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft fra 1. januar 2024 med unntak av § 5–§ 16 og § 27. Fra samme tid oppheves følgende bestemmelser i forskrift 17. desember 2001 nr. 1421 om kraftrasjonering: § 4, § 6a, § 9, § 10 første og tredje ledd, § 11, samt vedlegg 1.

Forskriftens §§ 5–16 og 27 trer i kraft fra 1. juli 2024. Fra samme tid oppheves forskrift 17. desember 2001 nr. 1421 om kraftrasjonering.

0 Endret ved forskrift 20 juni 2024 nr. 1306 (i kraft 1 juli 2024).

§ 34. *Forholdet til eksisterende rasjoneringsplaner og overgangsregler*

Rasjoneringsplaner utarbeidet i henhold til forskrift 17. desember 2001 nr. 1421 om kraftrasjonering, gjelder

inntil de blir oppdatert eller erstattet med rasjoneringsplaner utarbeidet i henhold til denne forskriften.

Nettselskapene har en overgangsperiode til 1. oktober 2024 til å oppdatere eller erstatte sine rasjoneringsplaner.